

Први пут откад је на трону Светог Саве, патријарх Павле није прочитао Божићну посланицу. Учинио је то у његово име и с његовим благословом митрополит црногорско-приморски Амфилохије.

Као један од највећих духовника нашег времена, који по путоказима са неба дела на земљи, патријарх Павле уважаван је широм света. А, шта заиста он значи нама?

У времену када је део овдашњих професионалних бораца против српског национализма, српску цркву поставио као прву мету свих напада, патријарх је својим ауторитетом, миром и духовним спокојем успео да све те нападе учини бесмисленим. У земљи где је могуће да се све напада, а свака величина брутално приземљује, једино Његова светост делује као неко од кога се и најтежи напади као бумеранг одбијају.

„У најгорим временима, добили смо најбољег патријарха, каквог Срби неће имати задуго”, каже академик Владета Јеротић.

Пред његовим молитвама и молбама многи су морали да застану. Зато ће владика Лаврентије у НИН-у записати: „Да нас он није заклањао својим молитвама пред живим Небесима... Бог зна шта би од нас било.”

У сумтном времену, врло тешком и по нацију и по Цркву, иако то многи нису желели ни да чују, ни да виде, није могао да остане непримећен његов хришћански став према људима, догађајима, свету, који је био далеко изнад свих пропагандних, дневнополитичких и других људима својствених манипулација... Свака његова проповед, свака беседа, свака реч била је позив на мир, за љубав, за уважавање других, за поштовање...

Написао је патријарх српски молитве и за непријатеље.

Готово немогуће је све сагледати, бар у овом времену, али је сасвим сигурно изузетно велика патријархова улога како у духовним, тако и у многим световним пословима. После полувековног атеизма, многи су Бога спознали управо преко њега, кроз његову реч и његово дело. Храмови су поново увелико испуњени. Њему се верује, па му је пошло за руком да премости до тада највећи јаз у Српској цркви – раскол у српској дијаспори. Захваљујући понајвише њему, Црква и држава више не наступају са непријатељских позиција, као у време када су хапшени и прогањани владике, свештеници, а верници у потаји одлазили у храмове; оне сада често наступају као савезници, у великој друштвеној коалицији. Та коалиција је често повод да се Црква напада због превеликог мешања у политику или оцене да је друштво дубоко клерикализовано, али људи из Цркве у томе виде само исправљање велике, дубоке историјске неправде. Црква не утиче на државу, али свакако утиче на друштво, као што то чини у свакој цивилизованој земљи на свету, сматрају црквени великодостојници.

Патријарх Павле је настојао – и успео – да Цркви поврати место које јој припада у друштву, али не на штету државе.

У много чему држави је Црква најпоузданији и једини ослонац. Види се то можда понајбоље на Косову и Метохији. Тамо где тренутно нема српске државе, има Српске цркве. А тамо ни Цркви није било лако да се одржи. Када су 1999. под албанским терором многи напуштали најсветију српску земљу, патријарх Павле је, у више наврата – само у току те једне године – одлазио и боравио на Косову и Метохији, да би охрабрио уплашене, обесправљене и унесрећене да остану, да би се заузео за њихову заштиту и за заштиту српских светиња. И касније, у разговорима са разним међународним преговарачима био је изричит да су „Косово и Метохија срце и душа српског народа” и да нема цене на коју се може пристати да се они отуђе из српске државе.

Када је он лично и Свети архијерејски сабор СПЦ, са њим на челу, изашао са непопустљивим захтевом да се прогласи окупација Косова и Метохије, ако неко покуша на силу да их издвоји из Србије, код многих који су на томе радили утихнули су апетити...

Кроз своја саопштења и апеле, као и бројна писма и поруке најистакнутијим

државницима света, патријарх Павле успео је бар донекле да упозна светску јавност са злочинима који се „у име мира” чине над Србима и српским светињама на Косову и Метохији, али и „кројачима мапа” то да стави до знања, да не би касније свој злочин могли да правдају тобожњом необавештеношћу.

Свет је у прилици да се упозна са генезом злочина у јужној српској покрајини и кроз Павлове извештаје, које је, од 1957. до 1990. године, док је био епископ рашко-призренски, неуморно слао Светом архијерејском синоду и тадашњим државним властима...

Држава је уложила велики труд да се, после 88 година проведених у разним заједничким државним творевинама, 2006. године донесе Устав Србије као самосталне државе, у којем ће бити изричито наведено да су Косово и Метохија њен неодвојиви део. Патријарх је то подржао и лично се заузео да се Устав донесе. Упућује поруку да „овог пута нико не би смео да закасни на Косово”, позивајући тако да се изађе на референдум, предвиђен да траје два дана.

Међутим, и поред тога, одзив првог дана није обећавао да ће Устав бити донет. Зато је другог дана, још изјутра, остарели српски патријарх, помоћу ортопедских помагала (пошто је претходно повредио кук), први пут у животу кренуо на биралиште. И тек када се на телевизији појавила слика како Његова светост гласа, одједном се повећао одзив широм Србије.

Референдум је успео.

За време грађанског рата у Хрватској и у Босни и Херцеговини патријарх Павле је често апеловао на светске моћнике да се заузму за постизање праведног мира, али и на своје вернике да чине колико до њих стоји да се ратне страсти стишају, и да на злочин не одговарају злочином. Позивао је и састајао се са поглаварима Римокатоличке цркве и Исламске верске заједнице, да заједнички апелују и моле за мир. При том морао је да мири у више наврата завађена руководства Срба с леве стране Дрине, а онда међу собом и руководства с обеју страна Дрине...

По отпочињању НАТО агресије 1999. патријарх се обраћа „властима свију земаља света

да делују да бомбардовање престане, и да се преговорима нађе праведно решење за излазак из настале кризе". Истовремено, од војних и грађанских власти Србије и Југославије тражи „да се учини све што је могуће да дође до мира". А од епархијских архијереја, у земљи и свету, свештенства и верног народа захтева „да у невољи која нас је снашла умноже своје молитве Господу, цару мира, за страдајући народ наш, и за све који правде ради страдају и трпе прогоне и злостављања".

Често се оглашава молбама и апелима на разне адресе у свету. Свакодневно се моли за мир. Са руским патријархом Алексијем богослужи пред више од сто хиљада људи на Врачару, испред Храма Светог Саве...

Рат је формално завршен, али је тек онда наступила агонија по српски народ на Косову и Метохији. Патријарх је и даље принуђен да апелује и моли за помоћ и заштиту угроженог народа и угрожених светиња. Тако, у једном писму, које почетком 2001. године упућује генералном секретару Организације уједињених нација Кофију Анану и председницима Русије, САД, Немачке, Грчке, Француске, Енглеске и Италије, пише: „Од доласка мировне мисије Уједињених нација на Косово и Метохију, јуна 1999. године, на овом подручју учињени су небројени злочини. Уништен је велики број непроцењиво вредних српских православних храмова, протерано преко 250.000 људи, на хиљаде убијено, киднаповано и на друге начине злостављано..." На крају писма износи уверење да „изнети догађаји не могу оставити равнодушним добронамерне људе", и очекивање да ће они којима пише учинити све што до њих стоји „да се зло, које сваким даном постаје све веће, заустави".

А када је 17. марта 2004. дошло до великог погрома, када су нападнуте све светиње на Косову и Метохији, патријарх је са највишим државним функционерима стао на чело велике поворке народа која је после протестног скупа испред Владе Србије кренула ка Храму Светог Саве на молитву за мир.

После његовог гласа боље се чује и глас представника државе.

Пратио је патријарх сва важнија дешавања у држави, па није пропуштао да се огласи кад год је за то било места, некада да истакне нешто што је добро, а често да упозори на нешто што се коси са хришћанским начелима и моралом.

Иако не прати штампу, радио и телевизију, зна шта је за народ, поготово за немоћне најнеопходније, па апелује за помоћ у набавци инкубатора за породилишта, за опремање болница, за укидање пореза на дечју одећу и обућу, за помоћ угроженима...

Одлазио је патријарх и на разне скупове власти и опозиције. Али, никада није подржао посебно ниједну политичку опцију. Подржава само оно што је добро, па било која да је то странка. Његов једини програм, како је и сам на устоличењу рекао, јесте – Јеванђеље.

Због таквог става, патријарх Павле је сасвим извесно једина личност у српском народу која је подједнако цењена и од власти и од опозиције, и од републиканаца и од монархиста, и од десничара и од левичара, од људи свих позива...

Али, и међу Србима има оних којима ни сам патријарх Павле, као такав, није по вољи. За време рата, почетком деведесетих, једне опозиционе новине, са српским именом, објавиле су фотомонтажу, на којој је патријарх приказан као супермен, са калашњиковом о појасу. Новине су дошле до њега, а он је ту бескрупулозну фотомонтажу искористио да се нашали са некима који су дошли код њега на састанак, тражећи некакав уступак. Патријарх је био непопустљив. Било је онако како је сматрао да треба да буде, а када је састанак завршен, да би се мало нашалио, устао је и са свог радног стола донео те новине. Показао је фотографију и рекао: „Ви сте мислили да сам ја слаб и да ћете лако са мном, а погледајте како ме други виде!”

После доношења новог устава Србије, 2006, некаква лезбијска и геј група направила је бестидну фотомонтажу патријарха и то поставила на сајт једне телевизије, што ће послужити као илустрација за текст с насловом „Зашто треба пљувати по нацији?”, у којем се омаловажавају сви они који су гласали за Устав. Други неки уметник из Вршца приказао је патријарха Павла обореног на под, окруженог гомилом камења... На срећу, таква дела нису наишла на одјек какав су њихови „провокативни” аутори прижељкивали, већ су од огромне већине оних који су то видели доживели само презир.

Илустративна је и једна ситуација из које се види како то може да изгледа када се државна власт наљути на поглавара Цркве. Било је предвиђено да Међународни сајам књига у Београду 1998. године отвори патријарх Павле. Међутим, када се за то сазнало, из неког разлога почела су негодовања власти. Да не би дошло до нежељених

последница, један од организатора Сајма, истакнути српски издавач из Лозане, у Швајцарској, Владимир Димитријевић, пише патријарху Павлу:

„Ваша Светости, наша је била велика радост да Ви отворите овогодишњи Сајам књига у Београду. Нико не би боље од Вас почастио и знање и књигу ове године када слаavimo осамстогодишњицу нашег светог Хиландара. Међутим, моји пријатељи, а и г. Огњен Лакићевић, директор тог Сајма, сведоци су негодовања и притисака, те се боје да се око свега тога у нашој већ тако поганој штампи не створи полемика, штетна и књизи, и Сајму, а нарочито Вама.

И ја сам узнемирен тим гласинама. Зато Вас молим да за добро свију нас одустанете од тог говора и отварања Сајма.

Ми сви желимо да будете као и увек наш свети и узвишени пастир. Ми морамо да Вас чувамо јер сте сада наша једина чиста тачка.”

Патријарх Павле осећа морално и духовно стање свог народа, па често истиче: „Бог ће помоћи, ако буде имао коме да помогне.” Што ће рећи: ако се покаје, исправи и учини оно што до њега стоји.

За свој народ не тражи ништа више него што тражи за други народ. Опомиње: „Не можемо ни за себе тражити мир, правду и слободу коју не бисмо подразумевали и за друге.”

И тражи „да нам речи буду благе, а докази јаки”. А тако и сам поступа, својом скрушеношћу, у јавним наступима. „Нико у бучније време није говорио тише а да се чуо даље, нико није говорио мање а да је рекао више, нико у безочније доба није дуже гледао истини право у очи”, каже песник Матија Бећковић.

Патријарх Павле својом благом речју и целокупним својим животом постао је видљива савест народа којем припада. Духовни предводник.

Голим оком невидљиво, али ипак – на челу народа.

ПОРУКЕ СРПСКОМ ДУХОВНОМ ПОГЛАВАРУ

Молитве за Патријарха

Патријарх Павле отишао је 1993. године возом у Ниш да исповеди осуђеника на смрт Вучка Манојловића. Сада се Вучко Манојловић, као и многи други широм света, моли за патријархово здравље

Вести о патријарховом здравственом стању с великом пажњом се ишчекују и прате. Зато је стални лекарски конзилијум Војномедицинске академије преузео на себе обавезу да свакодневно, написмено, подноси Светом архијерејском синоду Српске православне цркве извештај о здравственом стању српског првојерарха, који се потом, посредством Информативне службе СПЦ, ставља на увид целокупној јавности. Многи су и лично кренули патријарху у посету, у болницу. Председник и премијер Србије Борис Тадић и Војислав Коштуница у неколико наврата посетили су Његову светост. У посети су били и престолонаследник Александар Карађорђевић, премијер Републике Српске Милорад Додик, амбасадори више земаља, представници помесних православних цркава, представници Римокатоличке цркве и папског нунцијата у Београду, реис-ул-улема Србије, најистакнутији српски писци и друге угледне личности...

Осим учињених личних посета, многи су упутили телеграме, писма и поруке са најбољим жељама за брзо оздрављење српског патријарха. Исписују их многи, од неких најпознатијих личности света, до деце која су тек научила да пишу. Из њих се види шта све и колико патријарх Павле значи свом верном народу, али и како велики углед ужива у свету, у другим народима.

Чим је сазнао да се патријарх Павле налази у болници, патријарх московски и све Русије Алексиј шаље телеграм, у којем поручује:

„Ваша Светости, вазљубљени у Христу брате и саслужитељу!

Са осећањем дубоког жаљења примили смо вест о Вашој хоспитализацији.

Усрдно се молимо за здравље Ваше Светости и да Вам Господ дарује да још пуно година вршите високо предстојатељско служење у Светој Српској цркви.

Са братском љубављу у Господу,

+ АЛЕКСИЈЕ”

Посебно писмо стиже и од Његовог високог преосвештенства, митрополита смоленског и каљинградског Кирила, председника Одељења за спољне послове Московске патријаршије, који поручује српском првојерарху да молитвено саучествује у његовој болести и да му жели брзо оздрављење: „На многаја љета!”

Патријарх румунски Данило, „у име чланова Светог синода и у име верних Румунске православне цркве” упућује „најтоплије жеље за добро здравље”.

Такође, са истим жељама стиже и писмо од патријарха Етиопије Абуне Паулоса, у којем каже:

„Ваша Светости,

Много нас је погодила вест да се налазите у болници, под сталним третманом, због здравствених проблема које имате.

Амбасада Републике Србије у Адис Абеби, у Етиопији, такође нас је информисала да Ваше здравствено стање постаје стабилније.

Желимо Вам брз опоравак и да Вам Свемоћни Бог подари дуг живот и још више успеха у вашем духовном предводништву.”

Папа Бенедикт XVI пише: „Обавештен сам о Вашем деликатном здравственом стању. Стога желим да Вам изразим своју братску и духовну близину у тренутку искушења. Док Вам изражавам жеље за брзо оздрављење, осигуравам Вам посебно сећање у својим молитвама.”

Амбасадор Италије у Београду Алесандро Мерола шаље писмо: „Ваша Светости, са великим жаљењем сам примио вести о Вашем здравственом стању. Најискреније Вам желим да се што пре опоравите и да се вратите на чело Српске православне цркве, у овом деликатном тренутку.”

Амбасадор САД у Србији Камерон Мантер пише:

„Ваша Светости,

Желим овом приликом да изразим своје најбоље жеље за Ваше здравље.

Ваш живот представља задивљујући пример доброг пастира који истински брине о својој пастви. Управо због тога сам током мог недавног сусрета са митрополитом Амфилохијем, замолио да Вам, Ваша Светости, пренесе моје искрене поздраве и моје поштовање за Вашу дубоку посвећеност доброти српског народа.

Моја молитва је да Ваше здравље буде све боље. Уз наду да ћу бити у прилици да Вас и лично упознам чим Ви за то будете спремни, срдечно Вас поздрављам.”

После неког времена, када се указала прилика, амбасадор Мантер отишао је и посетио патријарха Павла на Војномедицинској академији.

А из Канбере јавља се амбасадор Србије у Аустралији Миливоје Глишић и преноси поруку и молбу свог колеге, амбасадора Аустрије у овој земљи, а претходно амбасадора у Србији Ханса Поријаса, да патријарху Павлу буду пренете његове „најбоље жеље за брзо оздрављење”. Амбасадор Поријас саопштава да је за време свог службовања у Београду био „близак сарадник и пријатељ са Његовом Светошћу”.

Из кабинета председника Републике Српске патријарху стиже порука: „Искрено се молимо и желимо да се брзо опоравите и што прије напустите болницу.

Нека Вам Бог подари духовну и физичку снагу, како би још дуго поучавали наш народ хришћанским врлинама и врједностима.”

А Удружење избеглица и прогнаника у Србији пише:

„Редовно пратимо извештаје о здравственом стању Ваше Светости. Радују нас вести о бар минималном побољшању Вашег овоземаљског здравља.

За нас представљају част, охрабрење и завет речи које сте нам казали у сусретима са Вама. Нико нам са толико љубави, људске топлине, разумевања и подршке за дело које чинимо, није говорио као Ви, то истичемо у свакој прилици и на сваком месту.

Осећамо се привилегованим што смо имали прилике да слушамо мудре савете, поруке и подучења љубави, мира и толеранције које сте нам увек несебично даривали, а да никада нисте пропустили да нам кажете да се то односи на све људе, укључујући и оне који нису добри, да би били бољи.

Молимо Вашу Светост да прими наше искрене поздраве, жељу за скоро оздрављење и

наставак Вашег светог пута у бесмртност.”

Председник САНУ Никола Хајдин исписује:

„Ваша Светости,

Српска академија наука и уметности и ја лично са посебном пажњом и бригом пратимо Ваше здравствено стање и делимо искрену забринутост коју осећају сви наши грађани.

Ваша Светости, користим ову прилику да Вам упутим изразе најдубљег поштовања и дивљења за дела која чините као поглавар Српске православне цркве, а нарочито за утицај који ширите својим личним примером.

У име Академије и своје лично име желим Вам брз опоравак и да Вас добро здравље служи још много година.”

Богољуб и Драгомир Ј. Карић, у име своје странке Покрет снага Србије, такође упућују жеље за брзо оздрављење и при том саопшавају: „Поносни смо на Ваша дела и све оно што чините за српску нацију у овако одсудном тренутку за њен опстанак на вековној територији.”

Пишу и многи појединци, бројни верници.

Међу њима је Вучко Манојловић, осуђеник на смрт, кога је, у ишчекивању да смртна казна буде извршена, патријарх Павле исповедио у затвору у Нишу.

Почетком 1993. године патријарх је од Вучка добио писмо, с молбом да га посети и исповеди. Протекло је било већ осам година како је Манојловић осуђен на смрт.

Патријарх седа на воз и без икакве пратње одлази у Ниш. По доласку, у раним јутарњим часовима, на железничкој станици дочекује га епископ нишки Иринеј, са сарадницима. Патријарх прво посећује Окружни суд, где разговара са председником суда, а потом одлази у затвор да исповеди Вучка Манојловића. Исповеда га, сат и петнаест минута, у канцеларији управника затвора.

Време је одмицало, Вучко је чекао и веровао да до извршења најстроже казне неће доћи. И није дошло. Вучко је у међувремену добио олакшан статус, допуштено му је да за викенд излази из затвора, а има и наговештаја да би могао да добије помиловање...

Погодила га је вест да је патријарх Павле, чију очинску бригу је и те како осетио на себи, тешко оболео, па је послао телеграм, у којем пише: „Ваше присуство за време посете учињене ми 4. марта 1993. године у нишком затвору изазвало је у мени велику чежњу и тежило је да постане рађање једне интензивне и страсне потраге за истином. Сада се ја молим за Ваше здравље и брз опоравак.”

Деветогодишња девојчица Миљана Ђорђевић, ученица трећег разреда основне школе у селу Прћиловица код Житковца, на југу Србије, својом руком исписује и адресира писмо патријарху Павлу.

Започиње га стиховима:

„Ко у срцу милост има, / ко год воли ближњег свог, / од Господа добро прима – / сачуваће њега Бог.”

А онда каже:

„Похађам часове веронауке и научила сам многе молитве. Сваког дана се молим за ваше што брже оздрављење, Ваша Светости. Од срца вам желим да нам још дуго живите. Јер ви храбро овим светом ходате и нашем народу сте дар Божји.

Молим за ваш благослов, за мене, маму и тату.”

Бранко Томковић из Алибунара шаље телеграм: „Ваша Светости, срећни смо што имамо таквог патријарха као што сте ви. А поносимо се што је мој отац Томковић Васо студирао са вама. Нека Бог услиши наше молитве и подари вам снаге да се брзо опоравите и да будете још дуго на светосавском трону, на радост народа српског.”

У телеграму пристиглом из Бање Ковиљаче, где је патријарх последњих година неколико пута одлазио на опоравак, пише: „Ваша Светости, да се што пре опоравите жели Вам колектив Специјалне болнице за рехабилитацију Бања Ковиљача и др Никола Сремчевић.”

А из Котора стиже телеграм породице Саве Николића, у којем кажу да се Богу моле „за Ваше здравље, на срећу православља”.